

TĖVIŠKĖS AIDAI

Nr 33 (1816) 1992 m. rugpjūčio mėn. 25 d.

XXXVII METAI

Melbourne

VYTAUTAS DIDYSIS

Mobilizavus LDK ir Lenkijos - lietuvių ir slavų tautų jėgas, Vytautui plėtojant diplomatinis santykius su Rusija, totoriais, turkais, čekais, Vokietijos imperija, Kryžiuočių ordinas buvo parbloktas didžiausiam vidurinių amžių Europos Zalgirio mūšyje (1410). Buvo sustabdyta nuo XII a. pabaigos vykdoma agresija į Rytus, atnešusi daug kančių, aukų ir materialinių nuostolių baltų ir kitoms tautoms. Likviduotas ir Aukso ordos totorių feodalų agresijos pavojus iš pietryčių.

Po Zalgirio mūšio Vytauto diplomatinuose dokumentuose ryškiai pabrėžta, kad kryžiuočiai - tai svetimšaliai, užkariautojai, okupavę kraštą, kad prūsai, žemaičiai, aukštaičiai priklauso vienai tautai ir kad pagal istorinę teisę Vytautas, t.y. Lietuva, privalanti valdyti Zemaitiją ir Prūsiją iki Osos, Vyslos žemupio dešiniojo intako. Vytauto vyriausybė, tarptautiniu mastu plėtodama pažangią politinę mintį, atkakliai gynė valstybės suverenitetą, lietuvių tautos interesus. LDK tapo viena iš pačių didžiausių ir įtakingiausių Europos valstybių.

Visokeriopa stiprindamas feodalinę valstybę, Vytautas centralizavo valdymą, ūkį, rūpinosi amatų, prekybos, miestų kilimu, kultūra ir švietimu. Stiprindamas krašto gynybą, statydino piliis, plėsdamas katalikybę - kažnyčias (tarp jų ir Vilniaus katedrą). Buvo tolerantiškas kitų tautybių ir religijų žmonėms.

Neatsitiktinai amžininkų (ir už LDK ribų) Vytautas buvo vadinamas „šlovingu Lietuvos kunigaikščiu“ (kronikoje „Cronica conflictus“). Vytauto nuopelnai buvo šlovinami jo valdymo pabaigoje LDK sukurtame pagyrimė didžiajam kunigaikščiu, Lietuvos metraščiuose, XVI a. bei vėlesnėse poemose, dramose, istoriniuose veikaluose. Lietuvių nacionalinio atgimimo apyaušryje T. Narbutas plačiai nušvietė Vytauto, įžymaus valstybės vyro, didvyrio gyvenimą (1839 m.). S. Daukantas savo „Lietuvos istorijoje“ jį apibūdino kaip „visų garsiausią karvedį ir vytį“, „didei garbingą vyrą“. Vytauto tematika reikšminga „Aušros“ laikotarpiu (P. Arminas-Trupinėlis, 1885 m. ir kiti) tauta žadinusioje Maironio kūryboje.

Vytauto veiklai daug dėmesio buvo skiriama XIX-XX a. mokslinėje vokiečių, lenkų, rusų historiografijoje. Žymiausias jo

VYTAUTAS DIDYSIS žymiausias Lietuvos valdovas. Vakarų Europos kronikų rašytojai nesigailėdavo jo tėvui Kęstučiui palyginimų į pačius didžiuosius senovės pasaulio vyrus. Net ir didysis Vytauto politikos priešas Dlugošas Vytautą lygina su Aleksandru Didžiuoju - Makedonijos karaliumi.

epochos tyrinėtojas - A. Prochaska, išleidęs fundamentalų Vytauto laiškų rinkinį („Codex Epistolaris Vitoldi“, 1882), „Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto istoriją“ (1914) ir kitus veikalus.

Lietuvos Respublikoje, 1930 m. rengiantis minėti 500-ąsias Vytauto mirties metines, jaunų istorikų kolektyvas, savo noru emėsis darbo, per trumpą laiką parengė pirmą didelę lietuvišką knygą - populiarią mokslo leidinį „Vytautas Didysis“. Leidinyje kai kurie klausimai buvo sprendžiami fragmentiškai, kartais vienpusiškai, ypač traktuojant Jogailos asmenybę ir jo siekimus, senąją lietuvių kultūrą, krikščionybę: liko bibliografijos, vardų rašymo netikslumų. Reikia pažymėti, kad dabar tos problemos suvokiamos giliau ir geriau ištirtos. Tačiau knyga lietuvių visuomenei buvo labai reikalinga. Ji iškelė Vytauto istorinę reikšmę. Ypač vertingas jos skyrius apie

ekonominę politiką.

Vytautas buvo kilęs iš grynai lietuvių kunigaikščių šeimos. Ir visa gyvenimą pasiliko tikras lietuvis. Tik pasauliožiūros atžvilgiu nebuvo jis toks vieningas. Iš pat mažens teko Vytautui augti dviejų tikėjimų įtakoje. Jo tėvai buvo pagonys; ypač Birutė turėjo jam įkvėpti savo nusistatymus bei pažiūras apie lietuvių tikybos dievus, pomirtinį gyvenimą etc. Iš vėlybesnio Vytauto veikimo matyti, kad jis prie savo motinos buvo labiausiai prisirišęs. Todėl ji savo grynai lietuviškomis tradicijomis bei papročiais ir bus jam daugiausia įtakos padariusi. Bet iš kitos pusės, Vytautui teko gyventi ne vien pagoniško tikėjimo pasauliožiūros rate. Kaip Trakuose, taip ir dėdės Algirdo šeimoj Vilniuj tekdavo jam susidurti ir su krikščionybės idėjomis, nes čia dažnai atvykdavo iš Vakarų ir Rytų Europos įvairūs pasiuntiniai, riteriai, vienuoliai,

kurie lankydavos ne tik naujo tikėjimo skelbimo reikalais, bet ir apsigyvendavo kunigaikščių dvaruose raštininkais, patarėjais. Vienas Vytauto mokytojas buvo kryžiuotis, nes tėvo dvare vokiečių belaisvių nestigdavo; todėl jis iš jų bus išmokęs skaityti ir rašyti. Vadinas, Vytautas augo ir pagoniško ir krikščioniško tikėjimų įtakoje. Jo pirmoji žmona Marija, Rusijos kunigaistytė, berods buvo stačiatikė. Antroji žmona Ona pradžioj taip pat buvusi stačiatikė, tik paskui pasidarė labai uoli katalikė. Istorikai nurodo, kad Vytautas turėjo tris žmonas. Trečios žmonos vardas buvęs Julijona.

Vytautas brendo audringu Lietuvos valstybės laikotarpiu, kada jo tėvas, gindamas Zemaitijos bei lietuvių laisvę, negalėjo išleisti ginklo iš rankų, nes du galingi priešai, kardininkai iš šiaurės ir kryžiuočiai iš žiemos vakarų pusės, tuo laiku ypač smarkiai puldavo Lietuvą.

Vokiečių Ordinas, bekariaudamas įsigijo Prūsuoje didelius žemės plotus ir juos kolonizuodamas, darėsi vis stipresnis, Laimėjęs Višlos žiotis ir Pamarį (1309 metais) ir išplėtęs savo prekybą su tolimais Vakarų Europos miestais, nors vis labiau tolo nuo pirmąsias Ordino dvasios, bet turėdami pilną išdą pinigų, daug stiprių pilių ir nuolat iš Vakarų Europos plaukiančių jėgų kryžiuočiai kasmet po kelis kartus puldavo Lietuvą, išniokdami plačias jo sritis, degindami gyvenamas vietas ir žmones išsivesdami nelaisvėn. Kęstučiui dar smarkiau, negu pirmakūnams, tenka gintis nuo Ordino įsiveržimų, nes tada magistro valdžią turėjo veiklus ir energingas vokiečiai Vinrichas von Kniprode (1351-1382). Tiesa, savo valdymo pradžioje Kęstutis su Algirdu buvo pradėję tartis dėl krikšto. Apsikrikštijus būtų turėję pasiliauti nuolatiniai Ordino puolimai. Lietuvos politiniame gyvenime galima buvo laukti naujų atmainų. Tam reikalui didieji Lietuvos kunigaikščiai 1358 metais buvo pasiuntę Nurnbergan pas ciesorių Karolių IV vieną savo giminaitį tartis dėl priėmimo krikščionių tikėjimo. Iš savo pusės, sutikdami apsikrikštyti, jiedu pirmiausia reikalavo, kad Vokiečių Ordinas Lietuvai gražintų žemes iki Deimės ir Alės upių Prūsijoje ir Ziemgalius bei Kuršius Livonijoje. Kadangi Lietuvai apsikrikštijus Ordino egzistencijai Lietuvos pasieniuose nebūtų buvę pagrindo, tai jiedu siūlė Ordinui išsikelti į Rusijos pietus, ginti krikščionis nuo totorių užpuldinėjimo.

Kai ciesorius ir Vokiečių Ordinas su dideliais Lietuvos valdovų reikalavimais nenorėjo sutikti, vėl reikėjo griebtis kardo. Nuo to laiko per visą savo gyvenimą, iki pat žilos senatvės, Kęstutis turėjo nepaliaujamai kariauti su tariamaisiais Lietuvos krikštytojais. Kiek tos kovos Kęstučio valdymo laiku padidėjo, rodo ir ta aplinkybė, kad vokiečiai tiek jau buvo įsidrąsinę, kad 1362 m. išgriovė Kauno pilį ir pradėjo brautis vis gilyn į Lietuvą, pasiekdami net Vilnius ir Neris sritis, kurių dar niekad priešai nebuvo pasiekę.

Tokiu nuolatinį kovų laiku augo Vytautas savo tėvo dvare Trakuose, todėl ir jo auklėjime (Nukelta į 4 p s l.)

Ar išgyvens Lietuvos ūkininkai?

ĮVYKIAI

Ūkininkai Lietuvoje pradėjo kurtis prieš trejetą metų. Nedrausiai, atsargiai, abejodami. Nors ekonominės politinės ir socialinės sąlygos buvo nepalankios.

Kasmet ūkininkų daugėjo. Atrodė, kad kuolabiau tolstame nuo sovietmečio, tuo ūkininkams bus lengviau. Tačiau greičiausiai ir tvirčiausiai atsistojo ant žemės tie ūkininkai, kurie kūrėsi pirmieji. Jų ūkiai stambesni, perspektyvesni. Šiuo metu sunkiausia tiems, kurie pradėjo ūkininkauti 1992 metais. O jų Lietuvoje yra 5 kartus daugiau negu įsikūrusių per ankstesnius 2,5 metų. Kaip paaiškinti tokį paradoksą, kad stiprėjant Lietuvos valstybingumui ir nepriklausomybei ūkininkai, dar nepradėjusiam darai ūkininkauti, ne dėl jo kaltės ar nesugebėjimo artinasi bankrotas?

Pragaištingiausiais ūkininkavimui sovietinis relikvas - priverstinis žemės ūkio produkcijos realizavimas valstybei ir kainų žirkulės. Iš tiesų keista situacija Lietuvoje: pramoninių prekių rinka yra, o žemės ūkio produkcijos - ne. Tiesa, licencijas išvežti žemės ūkio produktus į užsienį gaudavo ne gamintojai, kurie tuos produktus norėdavo iškeisti į techniką ar statybines medžiagas, o komersantai pasivadinę įvairiausi spekuliantai. Be to, kur dar pasaulyje privatus ūkis valdomas griežtai centralizuotai? Todėl pas mus negali veikti konkurencija ir privačią nuosavybę skatinantys dėsniai, negerėja produkcijos kokybė, dirbtinai nustatomos kainos, kurios yra nepalankiausios kaimui. Žemės ūkis nenatūraliai specializuojamas. Pavyzdžiui, auginti kiaules Lietuvoje darosi nuostolinga. Sugretinkime grūdų (jų kainos nuo rudens bus 3,5 - 5 kartus didesnės) ir kiaulienos kainas mėsos fabrikuose ir tuo įsitikinsime. Už realizuotą produkciją fabrikai atsiskaito tik po 3-4 mėnesių, todėl už parduotą bekoną, praėjus šiam laikui ir esant dabartinei rublio infliacijai, galima nusipirkti tik paršuką. Arba mėsos fabrikai, nupirkę mėsinis galvijus, sumoka žemdirbiu tiek, kad vėliau už valiutą užsienyje realizavę galvijų odą gauna daugiau, negu žemdirbiui buvo sumokėję už visą gyvulį. Ar nubyra žemdirbiui nors aguonos grūdelis iš gaunamos valiutos? Įmonės, perdirbančios žemės ūkio produkciją, gauna milijonus dolerių ir juos laiko užsienio bankuose šių įmonių vadovų vardu. Lėšos iššvaistomos, užuot dalį jų skyrus produkcijos gamintojams. Pavyzdžiui, AT deputatas K. Motieka parašo raštą Telšių sūrių gamyklos direktoriui A. Pažemeckui, kad būtų skirta valiutos turistinei ir sportinei burlaivių jūreivystei. Ir sportui doleriai byra kaip iš gausybės rago.

O kaip šauniai veikia kainų

žirkulės parduodant žemės ūkio produkciją ir perkant pramonines prekes! Kad būtų galima nusipirkti šiferio lapą, reikia primelžti 12-20 litrų pieno. Ką ten primelžti! Kol karvė pradeda malžti, ją reikia auginti 2,5 metų. O kiek per tą laiką reikia įdėti darbo pašarams išauginti? Limonado kainos padidėjo 120-300 kartų. Mat padidėjo žaliavų kainos, be to, čia veikia rinkos dėsniai ... Todėl limonado butelis yra 3-6 kartus brangesnis negu pieno. Ar tai ne pasityčiojimas iš žemdirbio?

Skubama plėsti linų, svarainių, apynių, tabako ir kitų netradicinių žemės ūkio augalų plotus. O kas gamins tradicines, prioritėtines žemės ūkio produkcijos rūšis? Joms dėmesys blėsta. Ir tai lemia kainos. Kodėl kitų valstybės šakų produkcijos kainos yra laisvos, o žemės ūkio ne? Kodėl vieniems rinka, o kitiems planas?

Dabartiniu metu lenktyniaujama, kad labiau apiplėš žemdirbį, nors šis tuo pačiu atsilyginti negali. Nerimą kelia kai kurių pramonės šakų, įmonių, paslaugų tiekėjų didėjantis monopolizmas. Pavyzdžiui, Ryšių ir informatikos ministerijos tarnybos už telefono įjungimą į tinklą iš įmonių ir organizacijų ima 12 tūkst. rb. Telefonui įjungti į tinklą sugaištama 10-15 min. Ir štai - 10-15 min. darbo - 12 tūkst. rublių! Tokio pasakiško darbo našumo pasaulis dar nematė.

Kol nėra antimonopolinio įstatymo, skuba kurti nauji monopolininkai: „Lietuvos linai“, „Baltinvest“. Jie ir diktuoja monopolines kainas. Šie monopolininkai baisesni už valstybinius. Jie nevaldomi. Naujieji monopolininkai ruošiasi pirkti iš valstybės visą žemės ūkio produkcijos perdirbimo pramonę, o žemės ūkio produkcijos gamintojus paversti žaliavų priedėliais. Ūkininkams, jau išleidusiems santaupas ūkiams kurti, įsigyti žemės ūkio produkcijos perdirbimo įmonių akcijų nėra sąlygų. Todėl įstatymų leidėjai turi uždaryti landas Lietuvos turtuoliams. Šių įmonių savininkais turi tapti gamintojai, kurie patys samdytų jų personalą. Todėl reikia teikti neprocentinius kreditus, atidėti jų mokėjimų terminus, galima taip pat parduoti įmones gamintojams už jų būsimųjų metų produkciją ir žaliavas. Mažų ir neperspektyvių žemės ūkio produkcijos įmonių kūrimasis be jokios sistemos labai brangiai atsieis ir žemdirbiams, ir valstybei.

Šį pavasari buvo priimtas Vyriausybės nutarimas ūkininkams, turintiems 15 ir daugiau hektarų žemės, skirti lengvatinius kreditus su 65 proc. palūkanų nuolaida. Tiesa, nuolaida buvo, tik nebuvo pačių kreditų. Kai buvo priimtas šis nutarimas, palūkanų norma siekė

apie 29-31 proc. Pritaikius lengvatas palūkanos būtų siekė 9-10 proc. Dabartiniu metu palūkanų norma padidėjo iki 70 proc., o lengvataliko ta pati, nepakeitusi. Taigi ūkininkas, net ir turėdamas anksčiau minėtą lengvatą, turi mokėti 21-22 proc. palūkanų. Būtų logiška, jei didėjant palūkanų normai didėtų ir nuolaidos dalis. Antra vertus, kokioje valstybėje gali taip būti, kad ūkininkas sudaro kreditavimo sutartį su banku pagal vieną palūkanų normą, o gavęs kreditus jau moka daug daugiau. Nejaugi ūkininkai turi būti kamikadzėmis?

Vadinasi, didėjant palūkanų normai turi didėti ir nuolaida. Dabartiniu metu turėtų 80-85 proc., o palūkanų norma - 7-8 proc. Be to, klaidinami ūkininkai kreditais naudojasi labai mažai, todėl lėšų, sudarytų iš labdaros fondo už grūdus, lengvatinėms palūkanoms yra pakankamai. Jų iki metų pabaigos užtektų net dalinėms neprocentinėms paskoloms. Juo labiau kad nuolaidos netaikomos ūkininkams, turintiems mažiau kaip 15 ha žemės ūkio naudmenų. Todėl šios nuolaidos iš esmės netaikomos ūkininkams, besikuriantiems šiais, jiems sunkiausiais metais, nes vidutinis jų ūkio dydis yra apie 10-11 ha. Tokių ūkininkų Lietuvoje iš 48 tūkst. yra apie 34-36 tūkst. Jiems patiems, ypač šių pražūtingų sausrų metais, išsigelbėti nėra kaip. Nejaugi skęstančiųjų gelbėjimas yra pačių skęstančiųjų reikalas? Nereikėtų pamiršti, kad „skęstantys“ žemdirbiai gali su savimi patraukti ir kitus. Miestiečių likimas - kaimiečių rankose.

Išvada viena - jeigu mes nebūsime išgirsti, jeigu artimiausiu metu nesulauksime bent jau kooperacijos, antimonopolinio įstatymų, ūkininkus paremiančių nutarimų, pakaks ir vieno - bankroto įstatymo. Bent jau jolauku nepamirškime priimti.

Jonas Čiulevičius
Lietuvos ūkininkų sąjungos pirm.
(„L.A.“ Nr. 143)

Panavežio vyskupas Juozas Preikšas pranešė, kad mirė Pasvalio dekanas kun. Alfonsas Jančys. Vėlionis kun. Feliksas Jančys mirė sulaukęs 71 metų amžiau, kunigu buvo įšventintas per karą 1944 metų birželio mėnesį. Nuo 1981 metų spalio ėjo Pasvalio klebono ir dekanato pareigas. Kun. Jančys bus laidojamas Pasvalyje. Mūsų turimomis žiniomis, Alfonsas Jančys yra penktas Panevežio vyskupijoje šiais metais miręs kunigas.

Maskvoje vyksta pirmas tarptautinis krikščionių moterų simpoziumas. Jame dalyvauja mokytojos, žurnalistės, kultūros darbuotojos. Simpoziumo dalyvių tikslas atgaivinti namų bažnyčios sampratą ir išryškinti šeimos motinos vaidmenį. Simpoziumas truks savaitę, kurios metu vyks ir seminarai, parodos, bažnytinės muzikos koncertai.

Published by E. Sidlauskas
22 Stradbroke Dve.,
St. Albans. 3021
President of the Lithuanian
Catholic Federation

TEVIŠKES AIDAI

18 Henry St., Kensington, Vic. 3031. Tel. 376 7355
LEIDŽIA AUSTRALIJOS LIETUVIŲ KATALIKŲ FEDERACIJA

Redaktorius Kazys Mieldažys. Korespondencijas, straipsnius, skelbimus, prenumeratas siųsti viršuje nurodytu adresu. Prenumeratos kaina metams \$30. Kituose kraštuose \$35. Atskiras numeris \$1.00. Skelbimai už skilties vieną cm. - \$2.00. Nuolatiniams skelbėjams daroma nuolaida. Už skelbimų turinį neatsakoma. Redakcija straipsnius ir korespondencijas taiso savo nuožiūra.

Estijos, Latvijos ir Lietuvos užsienio reikalų ministrai bei Albanijos ministras pirmininkas Briuselyje atskirai pasirašė susitarimus dėl atitinkamų šalių bendradarbiavimo su Europos ekonomine bendrija. Tai pirmas žingsnis kelyje, kuriuo mūsų kraštai sugrįžta į Europą, pasakė Pabaltijo valstybių užsienio reikalų ministrai. Per susitikimą su Europos ekonominės bendrijos viršūnėmis, Pabaltijo kraštų užsienio reikalų ministrai dar kartą paragino bendriją paremti Pabaltijo valstybių reikalavimą, kad iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos būtų kuo greičiau išvesta buvusi sovietų kariuomenė. Kariuomenės pasilikimas Pabaltyje pasakė ministrai, yra nestabilumo priežastimi, atbaido užsienio šalis investuoti kapitalus Pabaltijo valstybėse.

Bratislavoje susitiekę Čekijos ir Slovakijos parlamentų pirmininkai susitarė derybas dėl Čekoslavakijos federacinės valstybės padalinimo pradėti rugpjūčio 14-tą dieną. Visų pirma specialistai nustatys atsiskyrimo būdą ir eigą. Abi šalys susitarė derinti būsimųjų Slovakijos ir Čekijos respublikų Konstitucijų parengiamuosius darbus. Slovakijos Konstitucija turėtų įsigaliooti nuo spalio, o Čekijos nuo lapkričio mėnesio.

Sešiais specialiais traukiniais į Vokietiją atvyko 5200 pabėgėlių iš Bosnijos-Hercogovinos. Juos Pasitiko Tarptautinės Raudonojo Kryžiaus Organizacijos medikai, nes daugeliui pabėgėlių reikalinga medicininė priežiūra. Pabėgėliai apgyvendinti tuo tikslu įsteigtuose specialiuose centruose. Nemažai vokiečių šeimų pareiškė norą priimti ir išlaikyti pabėgėlius nuo karo žiaurumų savo namuose. Vokietijos federalinė ir regionalinė valdžia kreipėsi į Europos ekonominės bendrijos šalis ragindama pasekti šiuo pavyzdžiu.

Kaip paskelbė Korėjos vyskupų konferencija, krašte jau yra apie trys milijonai katalikų. 1974 metais Pietų Korėjoje katalikų buvo tik vienas milijonas. Bendrai krašte yra 43 milijonai gyventojų. Katalikų tarpe dominuoja moterys - 60%. Taip pat žymiai išaugo parapijų skaičius. Šiaurės ir Pietų Korėja turi bendrą vyskupų konferenciją, kuri susideda iš kardinolo, trijų arkivyskupų ir 17 vyskupų. Korėjoje šiuo metu yra apie du tūkstančiai kunigų ir apie šeši tūkstančiai vienuolių.

Londonė „Tarptautinė Amnestijos“ organizacija paskelbė dokumentą, kuriame išreiškė ypatingą susirūpinimą pabėgėlių iš Bosnijos-Hercogovinos likimu. Kaip rašoma dokumente: „labai svarbu kuo greičiau surasti būdus ir priemones, kurių pagalba būtų galima garantuoti pabėgėlių išlaikymą. Bosnijoje-Hercogovinoje vis nesiliauja Serbijos militaristinių jėgų vykdomi brutali prievartos aktai, nesiliauja žmogaus teisių laužymas. Deja, Europos valstybės dar labai nenoriai priima pabėgėlius į savo teritorijas“ - rašoma dokumente.

Pagaliau susitarta, kad žydų ir palestiniečių taikos derybų naujasis raundas prasidės Vašingtone rugpjūčio 24 dieną. Derybose dalyvaus Izraelio, Libano, Jordanijos, Sirijos ir Izraelio okupuotų teritorijų palestiniečių delegacijos.

Vilniaus katedra - yra vienas nuostabiausių senojo Vilniaus architektūros paminklų. Pastatyta pačioje miesto širdyje, daug kentėjusi nuo gaisrų, arkų, statybos klaidų ar pelkėto grunto svyravimų, tačiau kiekvieną kartą vėl lyg feniksas pakylanti iš pelenų ji buvo žymiausių mūsų tautos ir valstybės įvykių nebyli liudininkė. Dabar mes ją grožimės, pasipuošusią prakilniui, iškilmingu klasicistiniu rūbu, tačiau praeityje jai pritiko ir rūstus gotikinis, elegantiškas renesansinis ar įmantrus barokinis stilius.

O dabar pabandykime praskleisti sunkią amžių uždangą. Nusikelkime į viduramžius, į karaliaus Mindaugo laikus, kai Vilnius jau buvo gerai įtvirtintas, vietomis net mūrinis miestas Vilnios ir Neris upių santakoje, išsidėstęs pelkėtoje žemumoje aplink didingą piliakalnį, vainikuotą medinės pilies kuorais. Vilnios upelė, žinia, tekėjo dabartinėmis Pionierių, J.Janonio ir T.Vrublevskio gatvėmis ir įsiliedavo į Nerį toje vietoje, kur dabar garlaivių priplauka. Dabartinė vaga tarp kalnų buvo prakasta tik Gedimino laikais rekonstruojant Aukštutinę pilį, siekiant sukurti papildomą gamtinę kliūtį, kad Vilniaus pilys atsidurtų saloje. Juosdama piliakalnį iš pietvakarių pusės Vilnia tekėjo neatsitiktinai. Aplink tvyrojo durpingos, liumpsinės pievos, vešlės sąvašnyai ir meldynai, tačiau nuo piliakalnio į pietvakarius driekėsi sausas smėlėtas iškyšulys - ragas, kurį ir juosė it kilpa Vilnia. Raga?... Atspėjote - Sventaragis! Taip, tai ta pati romantikų legendose apdainuota vieta, tik gal ne slėnis, o atvirkščiai, kalvelė - Sventas ragas. Sventumo žymė šią vietą ženklina nuo neatmenamų laikų. Čia buvo senovės lietuvių alka, čia kūrenosi šventoji ugnis, vykdavo pagoniškos apeigos. Visai greta, ten, kur dabar po svyruoekliu beržu stovi jubiliejinis Vilniaus akmuo, ant Vilnios kranto dunksančioje kalvoje, buvo deginami mirusieji kunigaikščiai, kaip vėliau Kęstutis ar Algirdas su savo aštuoniolika žirgų. Kitame Vilnios krante, į Lukiškių pusę, driekėsi Sventasis miškas.

Grįžkime tačiau į XIII amžių. Volynės metraštis teigia, kad kunigaikštis Mindaugas vienus savo varžovus išžudė, kitus išvijojė iš krašto „ir pradėjo kunigaikščiauti vienas visoje Lietuvos žemėje“... sunkus, dažnai kruvinas buvo valstybės kūrimo darbas. Šiauriniai kaimynai latviai jau dejuoja po kalavijuočių riterių letena, o ir brolius prūsus spaudžia kryžiaus žygių replės, pavojus gresia Zemaitijai. Bet štai jau 1236 m. rašytiniuose šaltiniuose sutinkami žodžiai „Mindaugo Lietuva“. Jauna valstybė atkakliai siekia būti pripažinta, ieško ryšių su Vakarais; tuo tikslu Mindaugas krikštijasi ir po dvejų metų, 1253 metais, karūnuojamas Lietuvos karaliumi. Lietuvoje atsiranda ir du vyskupai: Vokiečių ordino kunigas Kristijonas ir lenkas dominikonų kunigas Vitas. Kristijonui buvo dovanota dalis žemaičių žemių, tik pastarieji jam nepakluso, ir Kristijonas sukėlė kryžiuočių įsiveržimą, tačiau gavo reikiamą atkirtį. Vyskupui Vitui buvo pavesta rūpintis Aukštaičių žemių pastoracija, bet jam, nors ir remiamam Lenkijos primo Gniezno arkivyskupo ir Čekų karaliaus Otokaro II-ojo, žemė nebuvo

Vilniaus Katedra

Rašo Dainius Juozėnas

dovanota, todėl Lietuvoje jis neilgai teišbuvo.

Štai čia ir prasideda Vilniaus katedros istorija. Kai 1931 metais vyriausias Vilniaus krašto konservatorius St. Liorencas pirmasis prisilietė prie nežinomo kvadratinio pastato liekanų, kurio grindys buvo 205 cm žemiau negu dabartinės katedros grindys, jis negalėjo ir įsivaizduoti, kad gali tekti perrašyti išsiaiškinus Lietuvos istorijos atkarpą. Liorencas teigė, jog surado Jogailos 1387 m., Lietuvos krikšto metais, pastatytos katedros liekanas. Ši tradicinė tezę išsilaikė ligi šių dienų, kada Paminklų konservavimo instituto specialistai N.Kitkauskas, A.Lisanka ir S.Lasavickas įrodė, jog iš tikrųjų tai yra žymiai ankstesnis krikščioniškas statinys, sprendžiant iš pastato tipo, orientacijos pagrindiniu fasadu į vakarus, mūro technikos ir archeologinių radinių. Tai ne kas kita, kaip karaliaus Mindaugo statyta katedra. Ji buvo kvadratinio plano (27,7 x 22,4m) romantinio stiliaus pastatas, kurio šonus ir kampus rėmė stambūs kontraforsai, vakarinėje sienoje stovėjo 12,5m pločio masyvus bokštas, orytinėje dalyje - šiauresnė presbiterija su pusapvale apside. Pastato viduje lubas rėmė keturios keturkampio pjūvio kolonos. Katedros grindys buvo išklotos žalsvomis glazūruotomis plytelėmis. Stogas buvo dengtas švinine skarda. Palyginti su dabartine katedra, tai tebuvo maža bažnytelė, kiek didesnė už Sv. Kazimiero koplyčią. Bet didesnės ir nereikėjo, juk lietuviai pasiliko pagonys, o ir Mindaugo santykis su naujuoju tikėjimu nėra ligi galo aiškus.

Karaliaudamas Lietuvoje dešimtuosius metus, Mindaugas tapo pravoslaviškosios Rusios šalininkų grupuotės sąmokso auka ir 1263 metais buvo nužudytas. Tačiau ir Volynės kunigaikščių dinastija Lietuvoje neįsitvirtino dėl pačių rusų žemių silpnumo, pietinę Rusios dalį puldinėjant mongolų-totorių ordoms. Lietuvoje susitelkė savarankiškos tautinės orientacijos šalininkai, ištikimi senajai lietuvių kultūrai ir pagoniškajam tikėjimui. Jiems vadovavo didysis kunigaikštis Traidenis (1270-1282), davęs pradžią šlovingai pagoniškos Lietuvos valdovų plejadai - Vyteniu, Gediminui, Algirdui, Kęstučiui.

Neapykanta kryžiuočiams, kurių vardas tiesiogiai siejosi su krikščionybe, nepagalėjo ir katdros. Ji buvo sudėginta ir gerokai apgriauta. Sventaragyje vėl suliepsnojo Gabijos ugnelė. Stiprėjant ir augant Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei, valstybės valdovai negalėjo nesuprasti, jog stipri, centralizuota karinė vienvaldystė privalo remtis vieninga religine bendruomene, pajungta pasaulietinės valdžios uždaviniams. Pagonybė, būdama krikščioniškosios civilizacijos apsuptyje, išgyveno krizę. Lietuvos kunigaikščiams ne mažiau rūpėjo plėtimasis į Rytus ir gynyba į Vakarus. Tad krikšto priėmimas seniai jau buvo pavirtęs svarbia karta politiniame žaidime.

Katedra - negirdėtas atvejis viduramžių istorijoje! - pavirto

vyriausia pagoniška šventykla Lietuvoje. Iš šiaurės pusės buvo pristatyti dveji laiptai, vedą tiesiai ant buvusių kolonų pėdų ir kertą kairiąją navą skersai. Tai rodo, jog nei stogo, nei bokšto, nei dalies sienų nebeliko. Matyt, kriviai neįsivaizdavo alkavietės kitaip, kaip tik po atviru dangumi. Buvusios katedros grindys pavirto atvira platforma, ant kurios vykdavo apeigos. Senuose raštuose teigiama, jog gyvybinis bokštas - dabartinė katedros varpinė - taip pat vykdė apeigines funkcijas. Krivių Krivaičiui priklausė ir mūrinis pastatas, besiremiantis į bokšto pietinę pusę padovanotas Jogailos 1387 metais pirmajam Vilniaus vyskupui. Mūrinio pastato liekanos, surasto lenkų tyrinėtojų 1938 metais, guli po dabartiniu Gedimino aikštės grindiniu.

Taip atrodė Sventaragio iškyšulys Lietuvos krikšto išvakarėse, daugiau kaip prieš 600 metų. Sventaragio alkavietė, atgimusi ant Mindaugo katedros griuvėsių, galėtume charakterizuoti kaip savotišką šventyklą. Kokiam dievui ji buvo skirta? Lenkų kronikininkas Dlugošas, aprašinėdamas krikštą, nemini Perkūno, o Gediminas, priimdamas popiežiaus pasiuntinius, yra pareiškęs: „o mes garbiname dievą pagal savo apeigas, ir visi turime vieną Dievą“.

1386 metais Gedimino anūkas didysis Lietuvos kunigaikštis Jogaila, jo broliai ir pusbroliai apsikrikštijo Krokuvėje. Didžiausias rekordininkas krikšto srityje buvo jo pusbrolis Vytautas, suspėjęs per savo gyvenimą apsikrikštyti tris kartus: du kartus katalikiškai ir kartą pravoslaviškai. Jogaila vedė karalitę Jadvygą ir tapo Lenkijos karaliumi, unijos ryšiais sujungdamas Lenkiją su Lietuva, kurią pasižadėjo apkrikštyti. Tai daryti buvo pradėta 1387 m. vasario mėnesį. Jogaila, Vytautas ir didelis būrys didikų bei lenkų dvasininkų apsisostoję Vilniuje. Vyriausiasis Krivių Krivaitis dar anksčiau patyliukais buvo išstremtas į Kernavę. Kernavėje vienas piliakalnis ligi šių dienų vadinamas Lizdeikos kalnu. Šventoji ugnis Sventaragyje buvo užgesinta, kito pagoniškojo kulto atributai sunaikinti. Ant tų pačių pamatų pradėjo sparčiai kilti naujoji katedra, kurią vėliau pašventino lenkų šventojo Stanislovo vardu. Pagoniškojo aukuro vietoje iškilo didysis katedros altorius. Pastato grindys buvo išklotos paprastomis raudonomis plytomis, vėl buvo sumūrytos keturios aštuoniakampės kolonos, šonuose pristatytos trys koplyčios. Po viena jų buvusioje kriptoje neseniai surasta seniausia Lietuvoje tapyta freska, vaizduojanti nukryžiuojimą. Katedros skliautai buvo spalvingai išdekoruoti, o stogas uždengtas glazūruotomis stiegėmis (tokiomis čerpėmis). Naujai įsteigtos Vilniaus vyskupystės pirmuoju vyskupu buvo paskirtas vienuolis pranciškonas Andrius Vasila.

Jogailos statyta katedra gyvavo neilgai. 1419 metais ji visiškai sudėgė. Lietuvą tuomet valdęs didysis kunigaikštis Vytautas nedelsdamas išnaudojo tokią progą, ruošdamasis būsimai savo karūnacijai. Senosios sienos buvo

nugriautos ir pradėta statyti daug didesnė katedra (ilgis 62m, plotis 28m), gotikinė trinavė, halinio tipo (visos navos vienodo aukščio). Erdvę dalijo keturkampių stulpų poros. Didysis šv. Kryžiaus arba Vytauto altorius buvo centrinės navos pačiame viduryje. Vytautui ne kartą teko lankytis Ordino žemėse, todėl pastatas buvo labai panašus į kryžiuočiams priklausančias Varmijos bažnyčias, o ypač Frauenburgo (dab. Fromborko, Lenkija) katedrą. Panašumą mini ir keliautojas Žilbertas da Lanua. Gotika veržėsi aukštyn - stogas buvo iškilęs net į 47 metrų aukštį. Nelaimingai nesulaukęs krūnacijos, 1430 metais katedroje su karališkėmis išklėmėmis buvo palaidotas ir pats Vytautas, jau senelis. Paguldė jį greta žmonos Onos, kurios sarkofagas buvo kairiosios navos gale, prie šv. Mykolo Archangelo altoriaus. Greta Vytauto po dešimties metų atgulė ir jo brolis, Lietuvos didysis kunigaikštis Žygimantas Kęstutaitis, klastingai nužudytas Jogailos brolio Švitrigailos šalininkų Trakuose. Katedroje palaidoti ir Algirdo vaikai bei vaikaičiai: Jogailos broliai Aleksandras Vygantas (miręs 1392m.), Karigaila (1390 m. žuvęs mūšyje su kryžiuočiais) ir Švitrigaila (miręs 1452 m. Lucke), taip pat Jogailos anūkas kunigaikštis Kazimieras, miręs 1484 metais ir 1602 metais paskelbtas katalikų bažnyčios šventuoju. Deja, unijos sujungtų valstybių valdžioje įsigalėjo ne Vytauto, bet Jogailos palikuonys, kurių dinastija tęsėsi ligi paskutiniojo Jogailaičio - Žygimanto Augusto.

(„Laiškai Lietuviams“
vol. XXXIX, No.4

Olimpiada - Barselona 1992

Lietuvių vyrų krepšinio komanda laimėjo trečią vietą. Bronzinio medalio rungtyne Lietuva 82 d. EUN 78 (39-33). Taškus pelnė: V.Chomičius 6, A.Pazdradzius 1, G.Krapikas 4, R.Kurtinaitis 6, A.Sabonis 27, A.Karnišovas 8, S.Marcūlionis 29, S.Jovaiša 1.

Krepšinio rezultatai: Vyrų Aukštinis medalis - JAV, Sidabrinis - Kroatija, Bronzinis - Lietuva.

Pabaltiečių kraštų medalių stovis po olimpiados: 34-tą vietą Estija - 1 auks., 1 bronzinis (iš viso 2); 35-tą vietą Lietuva - 1 auks., 1 bronzinis (iš viso 2); 39-tą vietą Latvija - 2 sidabriniai, 1 bronzinis (iš viso 3).

Sveikiname visus pabaltiečių sportininkus ir kartu džiaugiamės jų laimėjimais!

Aukščiausioji taryba tuo tarpu atėmė iš Jokūbo Minkevičiaus deputato mandatą. Teismo organai ištyrė, kad deputatas Minkevičius nuo 1940-ųjų metų bendradarbiavo su sovietų saugumu. Tuo pačiu motyvu deputato mandatą prarado taip pat Virgilijus Čepaitis. Kaip pažymi užsienio spaudos agentūros, buvusi ministrė pirmininkė Kazimiera Prunskienė taip pat kaltinama, kad palaikiusi santykius su sovietų saugumu, bet A.Taryba jos klausimo dar nesvarstė, ji tebėra deputatė.

„Šimtus metų čia kojos nekėlė Lietuvos prezidentai...“

Liepos 14-oji - įsimintina diena Gervėčių miestelio ir jo apylinkių žmonėms. Juos aplankė Lietuvos ir Baltarusijos Parlamentų pirmininkai Vytautas Landsbergis ir Stanislavas Suškevičius. Ypač ši diena reikšminga Gervėčių lietuviams - pirmą kartą pas juos atvyko nepriklausomos Lietuvos valstybės vadovas su žmona. Pasak Gervėčių lietuvių, šimtus metų čia kojos nekėlė Lietuvos prezidentai...

16 val. Gervėčių kultūros namuose už uždarytų durų prasidėjo Vytauto Landsbergio ir Stanislovo Suškevičiaus pokalbis.

Sausakimšoje kultūros namų aktų salėje, kurioje plevėsavo lietuviškos trispalvės (lietuviai skandavo „Lietuva“, „Landsbergis“), prasidėjo susitikimas su gervėtiškiais. Lietuvos Parlamento vadovas kalbėjo, kad jau seniai norėjęs aplankyti lietuviškas salas Baltarusijoje. Su ponu Suškevičiumi jam tekę bendrauti Baltvyžių (Belovežo) girioje, Vilniuje, Minske, štai dabar - ir Gervėčiuose, kur gyvena daug lietuvių (iš 3000 gyventojų - 1300 lietuvių). V.Landsbergis plačiai pasakojo apie permainas Lietuvoje, pasidžiaugė, jog tai, kas buvo blogo, negrįžtamai grimzta praeitin, o tai, kas prasminga, demokratiška, vis tvirčiau įsitvirtina mūsų kasdieniniame gyvenime. Baltarusija ir Lietuva turi gražias bendradarbiavimo perspektyvas. Dar tomis dienomis, kai Sovietų Sąjunga Lietuvai buvo paskelbusi ekonominę blokaž, Baltarusija Lietuvai buvo ištiesusi pagalbos ranką. Taip turėtų būti ir taip bus ateityje - vieni kitiems padėsime kurti nepriklausomas valstybes, - įsitikinęs V.Landsbergis (Lietuvos vadovas kalbėjo lietuviškai). Stanislavas Suškevičius (jis į

susirinkusius kreipėsi baltarusiškai) akcentavo, kad šiandien kai kurie „veikėjai“ Baltarusijos - Rusijos santykius trokšta supriešinti su draugiškais Baltarusijos - Lietuvos santykiais. Jis apgailestavo, kad Ostankino TV yra tendencinga pasakodama apie permainas Baltarusijoje (susitikimą filmavo „kaspervizininkas“ S.Gelbachas; kaip jis pats sakė, šiuo metu gyvenantis Minske ir tarnaujantis Ostankino televizijai). S.Suškevičius yra priverstas apie tai informuoti NVS ir Rusijos vadovus.

Baltarusijos ir Lietuvos valstybių vadovams žmonės pateikė daugiausia buitinio pobūdžio klausimų. Į pasiteiravimą kokią Baltarusijos-Lietuvos sieną,

ankstesniąją ar dabartinę, V.Landsbergis turi omenyje kai kalba apie valstybinės sienos delimitacijos problemas, Lietuvos vadovas atsakė: „Mes kalbame apie tą sieną, kuri egzistuoja jau daug metų. Lietuvos Respublika vadovaujasi Helsinkio susitarimais, kuriuose įtvirtintas sienų neliečiamumas. Kitaip gali atsirasti daug karabachų...“.

Vytautas Landsbergis aplankė kelis lietuviškus kaimus. Rimdžiūnuose apžiūrėjo statomą lietuvių kultūros centrą, svečiavosi jaukioje lietuvių Janinos Treipsienės sodyboje, pabuvojo mūrinėje Gervėčių bažnyčioje, stabelėjo prie lietuvių visus sovietmečius stropiai saugotos

koplyčios, klausėsi garudžiai liūdnų Baltarusijos lietuvių dainų...

Vėlai vakare Vyriausybės viloje prie Naručio ežero prasidėjo V.Landsbergio ir S.Suškevičiaus derybos. Jų metu nepasirašyti dokumentai. Tačiau susitikimas reikšmingas. Pagrindinis abiejų vadovų rūpestis: kad būtų nuoširdūs Baltarusijos ir Lietuvos valstybių santykiai. V.Landsbergis pabrėžė: „norime su Baltarusija turėti išsamią valstybinių santykių sutartį, kuri praktiškai apimtų viską.“ Tai ir valstybinės sienos delimitacija, ir muitinių sistema, ir prekybinės sutartys, ir lietuviškų klasių steigimas, ir kitokios tautinių mažumų teisės bei pareigos.

G. Visockas, („L.A.“ Nr. 6095)

VYTAUTAS DIDYSIS

(Atkelta iš 1 p s l.)

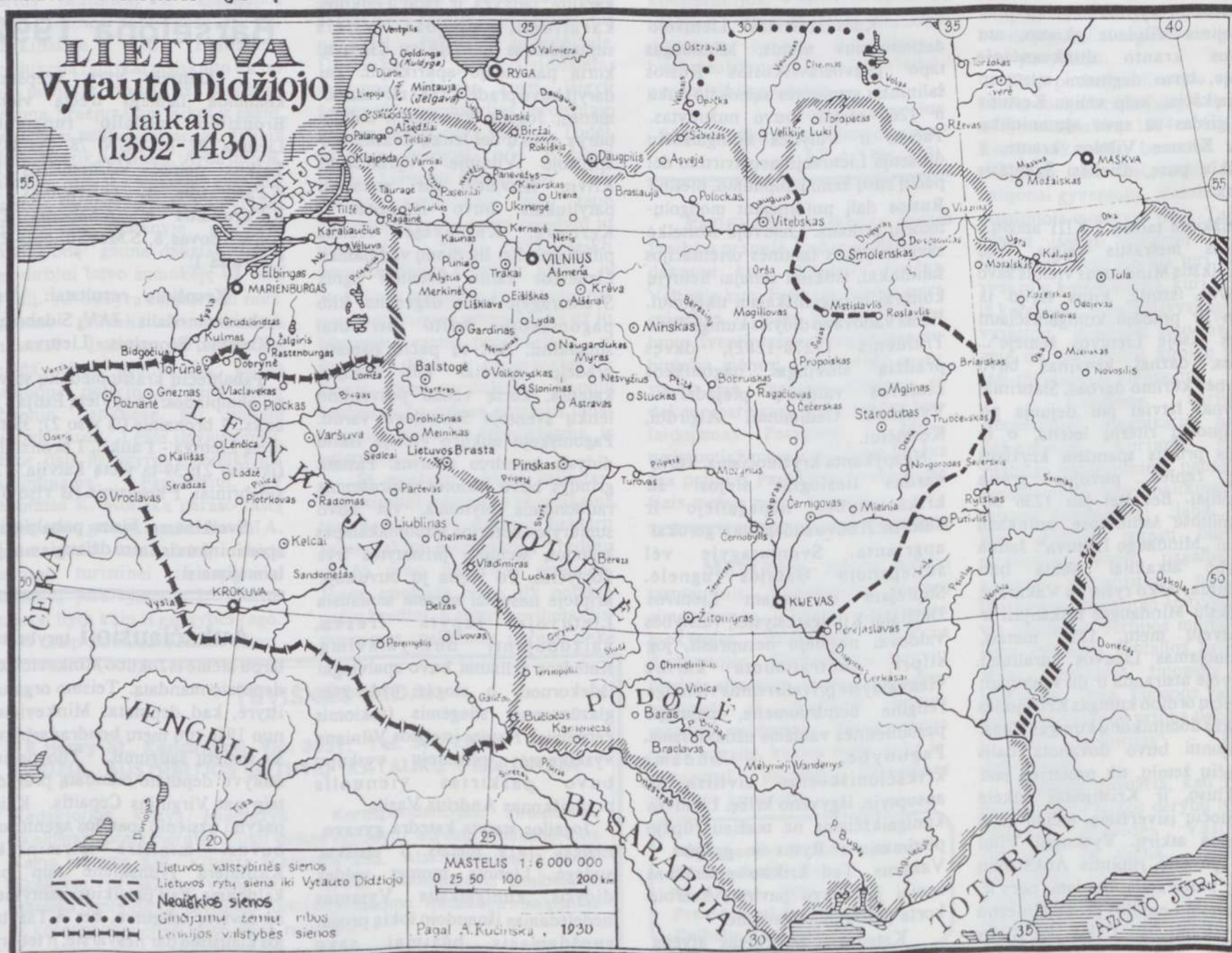
turėjo vyrauti kariški dalykai, ir užtat nenuostabu, kad jis labai anksti (1368 m.) pradeda dalyvauti įvairiuose karo žygiuose: 1368 ir 1372 metais į Maskvos žemes; 1376 metais, jau kaip Gardino kunigaikštis, jis dalyvauja kartu žygyje prieš lenkus. Pirmąją gi didelę karinę pamoką Vytautas gavo viename mūšyje su kryžiuočiais. 1370 m. buvo Kęstučio ir Algirdo suruoštas didelis Prūsų puolimas. Šitam karo žygiui buvo surinkta kariuomenė ne vien tik iš Zemaičių, kaip paprastai Kęstutis darydavo, bet ir iš antros Lietuvos dalies, kurią valdė Algirdas. Suzinoję apie didelį lietuvių įsiveržimą, vokiečiai iš savo pusės irgi rengėsi. Kai jų žvalgai pranešė lietuvių planus antpuoliui atremti buvo sumobilizuota daug Prūsų krašto gyventojų. Pasidalinę

mažais būreliais ir nuterioję kelias Sambijos krašto sritis, lietuviai 1370 metų vasario mėn. 17 d. (sekmadienį) prie Rudavos bažnytkaimio, netoli Karaliaučiaus, vėl susirinko krūvon. Mūšis pasibaigė dideliu lietuvių pralaimėjimu. Iš vokiečių pusės žuvo jų žymus maršalka Sindenkopfas, 23 ordino broliai riteriai ir mažiausia bent 300 žmonių kariuomenės. Lietuvių pusėje žuvę apie 5000 žmonių. Aprašinėdamos vokiečių kronikos lietuvių nuostolius, be abejo, perdeda.

Vytautas, vos dvidešimties metų jaunuolis, žinoma, čia dalyvaudamas, vadovaujamos reikšmės dar neturėjo, bet buvo tik Kęstučio pratinamas prie karo. Tuo pat tikslu, matyt, ir Algirdas buvo pasiėmęs su savim Jogailą, dviem metais vyresnį už Vytautą.

Po kiek laiko kronikos vėl mini 1377 metų Vytauto žygi. Jis, tėvo

pavedamas, surengė žygi, Algirdui dar gyvam tebėstant, į Ordino žemes. Tuokart jis pasirodė savarankiškas lietuvių kariuomenės vadas. Kada Kryžiuočių Ordino maršalka Gotfrydas von Lindenas įsiveržė į Lietuvos gilumą ir, nuedamas net lig pat Vilniaus, degino kaimus, plėšė žmonių turtą ir juos pačius ėmė nelaisvėn, tuo metu Algirdas, negalėdamas skubiai suorganizuoti apsigynimo, užsidaręs Vilniaus pilyje, pasikvietęs maršalką ir išmėtinęs jam neriterišką elgesį; o Kęstutis, keršydamas už krašto teriojimą, pasiuntė Vytautą į Užnemunę sunaikinti vokiečių maisto atsargą. Pavestą uždavinį Vytautas labai puikiai atliko, sunaikindamas visą vokiečių maisto atsargą nuo Nemuno iki Tamovos (aukščiau Insterburgo). Kryžiuočiai, kaip rašo kronikininkas Vygandas Marburgietis, šešias dienas turėjo išbūti nematę duonos, o arkliai - pašaro.

AUSTRALIJOS LIETUVIŲ JAUNIMO LAIKRASTIS.

Redaktorė J. Žitkevičienė, 29 Ormond Rd., Moonee Ponds Vic. 3039.

Redaktorės prierašas

Sveikinu naujuosius bendradarbius Daivą Statkutę ir Girių Antanaitį, kad ir maži žiupsneliai, bet svarbu pradžia, o toliau bus didesni ir gražesni. Girius su autobiografija prisijuntė labai gražų namo planą, net su penkiais miegamais su garažu, su gražiu kiemu, su medžiais, gėlėmis, su lempa ir t.t.

Linkiu abiem sėkmės rašyme, o Giriui būti geru architektu.

J. Žitkevičienė
„A. Z.“ Redaktorė

Žiaurū birželio laikai

Birželio 15 d. 1940 metais, prieš 52 metus, buvo šiurpus išgąstis lietuviams, kai sovietai įžygiavo į Lietuvą.

Lietuvių laisvė ir Nepriklausomybė, kurią lietuviai buvo atgavę po 1-jo pasaulinio karo, buvo vėl prarasta komunistams. Lietuva buvo sovietų okupuota ir inkorporuota į Sovietų Sąjungą. Mūsų žmonės buvo surinkti ir sukišti į gyvulinius vagonus ir deportuojami į Sibirą. Per porą dienų, apie 32,000 lietuvių buvo išvežta iš jų mylimos tėvynės.

Nemalonu, bet svarbu šiandien

prisiminti šį gaudų įvykį. Šiais metais Melbourne neįvyko Birželio minėjimo.

Aš tikuos, kad tai nereiškia, jog Melbourne lietuviams jau neberūpi žiaurieji Birželio laikai ir jie užmiršę, kodėl mes esame Australijoje?

Aš vistiek galiu suprasti, kaip baisu buvo Lietuvoje tą mėnesį, 1940-41 metais, matydamas mano senelių ir tėvelių veidus.

Žinau, kad buvo žiauru ir žinau, kodėl jie yra čia.

Linus Kaladė
Lit. kursai, Melbourne

Prisimintinos birželio dienos

Lietuva buvo sovietų okupuota birželio 15 d. 1940 metais. Sovietai daug lietuvių uždarė į kalėjimus. Kitais metais irgi birželio mėnesį 14-15 dienomis, griebė lietuvius iš namų ir apie 32,000 išvežė traukiniais į Sibirą.

Daug lietuvių žuvo Sibire, kiti buvo nužudyti Rainių miškelyje ir t.t. Tūkstančiai partizanų kovojo ir žuvo už savo kraštą.

Mano seneliai nebūtų atsiradę

Australijoje, jei ne rusų okupacija. Ir aš nežinau, kur aš dabar būčiau?

Aš džiaugiuos, Lietuva dabar jau laisva, bet negalima niekad užmiršti mūsų istorijos. Visas pasaulis turi žinoti, kokie gyvuliai buvo tie rusai - sovietai, kurie užėmė Lietuvą ir išžudė tiek lietuvių.

Aš niekad to neužmiršiu.

Daiva Statkutė,
Melb. Parap. Mokykla.

Maironis

Maironis buvo Lietuvos geriausias ir žymiausias poetas. Jo tikras vardas buvo Jonas Mačiulis. Jis gimė 1862 metais, spalio mėnesį. Jis dar buvo profesorius ir kunigas. Maironio tėviškė buvo Raseinių rajonas, Žemaitija.

Poetas rašė poemas apie Lietuvos senovę, kunigaikščius, tėvynės grožį. Rašė dramas apie Lietuvos istoriją.

Pirmieji Maironio eilėraščiai pasirodė patriotiniame laikraštyje „Aušra“. Jo eilėraščiai yra apie

Lietuvos gamtos grožį, meilę ir pagarbą tėvynei Lietuvai. Žymiausi Maironio eilėraščiai: „Aš norėčiau prikelti“, „Vasaros naktys“, „Lietuva brangi“, šis eilėraštis lietuvių labai mėgiamas ir tebadainuojamas, o giesmė „Marija, Marija“, giedama bažnyčiose, „Kur bėga Šešupė“ ir kiti. Maironis eilėraščių knygą pavadino „Pavasario balsai“. O žymiausi kūriniai yra poema „Jaunoji Lietuva“.

Poetas Maironis mirė 1932 metais, birželio 22 dieną. Palaidotas Kauno katedros šventoriuje.

Rimas Strunga, 7 skyrius,
Melb. Parap. Mokykla

Darius ir Girėnas - didvyriai!

Stasys Girėnas ir Stepas Darius, tai du lakūnai, lietuviai, kurie atidavė savo gyvybes, kad galėtų išgarsinti Lietuvą.

Lietuva tapo nepriklausoma 1918 metais, tad kai šie du lakūnai skrido 1933 metais, Lietuva buvo nepriklausoma tik 15 metų. Dariaus ir Girėno testamente jie paskelbė, kad jie savo skrydį skiria jaunajai Lietuvai.

Jų žygis buvo didvyriškas, nes

ilgi skridimai tuo metu dar nebuvo tokie įprasti, netgi buvo gana pavojingi. Lakūnų tikslas buvo skristi iš New Yorko į Lietuvą.

Daug žmonių jų laukė Kauno aerodrome. Laukė ir laukė, bet Dariaus ir Girėno lėktuvas „Lituanica“ neatvyko. Jis nukrito Soldino miške, jiems perskridus per Atlantą, bet dar nepasiekus Lietuvos.

Albina Strungaitė
Lit. kursų, 9 klase, Melb.

Laiškas Vasario 16-tos gimnazijos direktoriui

(Premijuotas rašiny)

Gerbiamas pone Direktoriau,

Mano vardas ir pavardė yra Gabrielė Staugaitytė. Aš esu lietuvaitė, šešiolikos metų amžiaus. Šiais metais lankau Forest Hill vidurinę mokyklą, Australijoje. Ateinančiais metais pabaigsiu dvyliką klasę. Kai baigsiu, labai norėčiau lankyti Jūsų Vasario 16-tos gimnaziją, 1993 metais.

Aš daug gero esu girdėjusi apie Jūsų gimnaziją iš pažįstamų, kurie lankė Vasario 16-tą prieš porą metų, ir jų pasakojimai inspiravo mane.

Labai norėčiau žinoti ar būtų vieta gimnazijoje 1993 metais? Norėčiau tais metais įstoti, nes būtų nepaprastas dalykas daryti prieš įstojant į universitetą, 1994-ais metais.

Kai grįžčiau iš Vokietijos, norėčiau studijuoti architektūrą, tai būtų naudinga pamatyti kitų kraštų pastatus, nevien tik mūsų Australijos.

Kai būsiu dvyliktoji klasėje, studijuosiu: matematiką, fiziką, grafiją, anglų ir lietuvių kalabas. Norėčiau sužinoti į kokią klasę aš būčiau tinkama?

Turiu daugiau klausimų ir būčiau Jums labai dėkinga, jei galėtumėt man atsakyti. Pavyzdžiui: kada yra atostogos? Kaip ilgos jos yra? Ar yra kokių ekskursijų į Lietuvą, ar į kitas Europos valstybes? Kiek kainuotų lankyti Vasario-tą? Kokios kainos už įstojimą ir semestrų? Kaip gyvenčiau gimnazijoje? Ar yra sporto klubai, tautinių šokių grupės, chorų ir dainavimo grupės, skautai ir t.t.?

Kokie yra principai? Kokių laiku visi turi eiti gulti? Kada yra pusryčiai, pietūs ir vakarienė? Ar savaitgaliais galima iš gimnazijos išeiti? Ar sekmadieniais galėčiau į bažnyčią eiti?

Jums dėkinga ačiū už paskaitymą ir atsakymą į mano klausimus. Tikiu, kad bus vieta man Jūsų gimnazijoje.

Taip pat tikiu, kad Vasario 16-tos gimnazija ilgai gyvuos ir studentai iš viso pasaulio galės visada lankyti, kur suras naujų draugų ir išmoks daugiau apie Lietuvą, Europą ir daug kitų naudingų dalykų.

Nuoširdžiai Jūsų

Gabrielė Staugaitytė
Melb. Lit. kursa

Kelionė į iškylą

Antrą mokyklos atostogų savaitgalį, lietuvių skautai keliavo iškylauti į „Tog's Farma“. Pirmiausia tėvai mus nuvežė į Spencer Street traukinių stotį. Ten mes pakrovėm savo dviračius ir kitus bagažus į traukinį ir 8.35 val. šeštadienio rytą, išvažiavome traukiniu į Kingsford.

Traukinys išvažiavo į Bendigo pusę ir po kokios valandos su puse, susutojo Kingsford stoty.

Iškrovę iš traukinio savo daiktus, pakrovėme juos ant savo dviračių ir jais nuvažiavome į miesto centrą, ieškodami pašto, kur turėjome susitikti su kitais iškylautojais ir ten laukė mus automobilis.

Mūsų buvo dešimt. Į automobilį sukrovėme sunkiausius daiktus, kad nereiktų vežtis pritaisytus ant dviračių. Patys dviračiais nuvažiavome į Fish and Chips parduotuvę, nusipirkti valgyti, nes jau buvo pietų laikas.

Pavalgę, sėdome ant dviračių ir važiavome link Tog's Farma. Kelias

buvo lengvas ir tiesus. Važiuojant, dažnai sustodavome, kad lėtesni dviratininkai galėtų mus pasivyti. Aš buvau pirmoje grupėje, kurią Aidai, mūsų draugininkas, pavadino „pace makers“. Pavažiavę maždaug dvidešimt kilometrų, privažiavome kryžkele, kur mes nusukome nuo pagrindinio kelio.

Naujas keliukas buvo iš kieto molio ir mažų akmenukų, tai jau pasidarė sunkiau važiuoti, nes jei kelias nelygus, tai vedė stačiais kalneliais pirmyn. Šalia kelio matėsi ūkininkų namai ir visur buvo matyti avys.

Po kurio laiko, privažiavome Tog's Farma. Išsikrovę savo daiktus, pavalgėme vakarienę. Jau buvo vėlu. Buvome tiek išvarę, kad nutarėme, jog laikas kristi į lovą.

Prieš užmiegant, galvojau - kokią įdomią dieną mes turėjome... Ir jau laukiau ryto, galvodamas - ką darysime? Ir apie mūsų ateinančią kelionę, atgal į Melbourne.

Linus Jokūbaitis, 7 skyrius,
Melb. Parap. Mokykla

Darius ir Girėnas

Darius ir Girėnas gimė Lietuvoje, Žemaitijoje. Jie vaikystę praleido Amerikoje, mokėsi Cikagos mokyklose, abu tarnavo Amerikos kariuomenėje, bet lakūnais nebuvo.

Darius grįžo į Lietuvą, tarnavo kariuomenėje ir gynė ją nuo priešų ir tapo lakūnu, kapitono laipsniu.

Girėnas tuo laiku Amerikoje, tapo lakūnu ir turėjo savo lėktuvą, vežiojo žmones ir mokė kitus skridyti.

Darius grįžo į Ameriką ir prikalbino Girėną skristi per Atlantą iš New Yorko į Kauną. Įsigijo lėktuvą, kurį pavadino Lituanika. Amerikos valdžia nedavė leidimo skristi per Atlantą, nes lėktuvo technika neatitiko visų valdžios reikalavimų. Tačiau jie paaukojo savo skridimą Jaunajai

Lietuvai ir parašė testamente, kad ateityje reikia tirti Atlanto vandenyno oro sroves, navaigacija panaudoti žmonijos reikalams. Lakūnai stengsis įvykdyti garbiną žygį, sustiprinti jaunųjų Lietuvos sūnų dvasią. Jie išskrido į Lietuvą 1933 metais liepos 15 d. Perskrido klatingąjį Atlantą, bet Lietuvos nepasiekė. Jų lėktuvas nukrito, likus 400 mylių iki Kauno. Lėktuvo liekanos yra Kauno Karo muziejuje. Netoli Anykščių, Puntuko akmenyje iškalti Dariaus ir Girėno veidai. Jie palaidoti Kauno karių kapinėse.

Darius ir Girėnas yra Lietuvos didvyriai. Jie žuvo 1933 metais, liepos 17 d., tai yra Lietuvos gedulo ir garbės diena. Rimas Strunga
7 skyrius, Melb. Parap. Mokykla

Vilniaus universiteto kreipimasis į lietuvių išeiviją

Praėjusiais metais Gerb. prof. Vytautui Skuodžiui paraginus kreipėmės į Lietuvos tremtinius - išeiviją prašydami saugoti, nenaikinti turimų spaudinių bei dokumentų rinkinių, o esant galimybei perduoti Lietuvos mokslo įstaigoms. Labai miela, kad šis prašymas neliko „šauksmu tyruose“, o jau susilaukė pritarimo ir net pirmojo derliaus.

Tikras siurprizas buvo pono Vytauto Algirdo Kardelio laiškas iš tolimosios Australijos (NSW, 8/52 Robertson Rd., Bass Hill). Net keletą atsiliėpimų ir klausimų gauta iš JAV ir Kanados: ką saugoti, ką perduoti? Bandysiu trumpai pakartoti prašymą. Lietuva būdama už geležinės uždangos troško netik neturėdama laisvės, bet ir paprasčiausios informacijos. Mes nežinome daugybės išleistų spaudinių, nei knygų, nei periodinių leidinių. Todėl viskas svarbu ir reikalinga. Tačiau reikia žinoti, kad knygos išeina kelių šimtų ar tūkstančių egzempliorių tiražu, jų daugiau išlieka, labiau tausojamos. Blogiau su žurnalais bei laikraščiais, kurie mažiau saugomi, jų popierius blogesnės kokybės, greičiau genda, sunyksta, jų vis mažiau lieka ir kai kurie negrįžtamai dingę.

Asmeniniai dokumentai, laiškai, įvairiausi rankraščiai dažniausiai yra unikalūs, turimas tik vienas egzempliorius, apie juos mažiausia arba visiškai nežinoma.

Pirmosiomis lietuviškomis knygomis bei kitomis kalbomis lituanistine senąja literatūra yra turtingiausia Vilniaus universiteto biblioteka. Tarpukario Nepriklausomos Lietuvos spauda turtingiausia yra Nacionalinė Mažvydo biblioteka. Ji ir buvusieji Knygų rūmai pilniausią rinkinį turi bolševikinės okupacijos metu išėjusius spaudinius. Šios įstaigos ir stengėsi sukaupti svetur išėjusius lietuviškus bei kitomis kalbomis spaudinius. Kai vienoje iš jų susikaupia kurių nors leidinių po keletą egzempliorių - perduodama jų neturinčioms. Dokumentus, rankraščius bei nuotraukas kaupia tik stambios bibliotekos turinčios rankraščių skyrius, ir restauracines dirbtuves. Tai Vilniaus universiteto, Nacionalinė, Mokslų akademijos biblioteka ir valstybiniai archyvai.

Nereikėtų dokumentų, rankraščių ir nuotraukų perduoti nedidelėms ar periferijos bibliotekoms, kitoms įstaigoms, neturinčioms galimybių juos saugoti restauruoti ir tyrinėti, skelbti spaudoje.

Ne visus mums siūstus leidinius ar laiškus gaudavome, daug ir mūsų laiškų dingdavo saugumo bei cenzūros labirintuose. Tokiu atveju likdavome be kaltės kalti, o mums rašiusieji pykdavo, kad negauna atsakymo ar padėkos. Dabar padėtis pasikeitė, bet pašto darbuotojai liko tie patys ir korespondencijos likimas priklauso nuo jų sąžiningumo bei atsakomybės supratimo.

Atskiro sprendimo laukia

visuomeniniai išeivijos archyvai, bibliotekos ar muziejai. Pirmiausia reikėtų rūpintis tais, kuriems gresia likvidacija, o dalis galėtų pasilikti ir veikti ateityje ten, kurie įkurti, kur taip pat reikalingi mokslo, studijų ar kitokie centrai.

Dėkodami visiems atsiliepusiems ir besipūrinantiems turimų rinkinių išsaugojimu, norėčiau tarti nuoširdų ačiū Gerbiamų B.D. Sulskių šeimai atsiuntusiems JAV Nebraskos valstijos Omahos lietuvių kolonijos 1984 m. išleistą istoriją - albumą „Mes lietuviai“, režisieriui ir žurnalistui Juozui Kaributui už sudarytą jo veiklos originalų rinkinį ir kitiems, kurių rinkiniai dar pakuojami ar jau pakeliui į Lietuvą.

Vytautas Bogušis
Vilniaus universiteto istorijos
skyriaus vedėjas

Australijos Lietuvių Jaunimo Sąjungos pranešimas

Cepelinų-Kaldūnų vakaras suruoštas 18-tą liepos 1992, kurio tikslas buvo sušelpiti Lietuvos invalidus našlaičius davė \$2,482.62 pelno. Dėkojame taip gausiai atsilankusiems svečiams.

Nuoširdi padėka visiems, aukojusiems skanūs pyragus vakarui ir turtingus fantus loterijai.

Ypatinga padėka tenka ponioms: Mucienikienei, Ziogienei, Valaitienei, Jurgelaitienei už jų pagalbą ir darbą, kuris užtikrino vakaro pasisekimą.

Per pensininkų susirinkimą 14-tą liepos 1992, pravesta loterija davė \$120 pelno.

Įvairios australų firmos teigiamai atsiliėpė į tiesioginius prašymus aukų Lietuvos našlaičiams. Jos aukojo naujus rūbus, avalynę, žaislus, maistą ir medikamentus. Už tai sakome jiems tikrą lietuvišką ačiū!

Taip pat dėkojame visiems paskiriamiems asmenims prisidėjusiems aukomis, (rūbais, žaislais) prie arti 500 kg siuntos, kuri išsiųsta rugpjūčio 12 d. Aukų išdalinimu pasirūpinsim mes būdamos Lietuvoje rugsėjo mėnesį per Danutę Baltutytę, kuri ten dirba su vaikais.

Ačiū Australijos Lietuvių Jaunimo Sąjungos nariams ir draugams, aukojusiems savo laiką ir taip nuoširdžiai prisidėjusiems darbu virtuvėje ir siuntos supakavime.

Aukos: \$700 Australijos Lietuvių Jaunimo Sąjungos, \$300 Melbourne Apylinkės Valdyba, \$200 Smith and Nephew, L.K.V.S.-ga Melbourne, Australijos Lietuvių Fondas, \$180 Melbourne Lietuvių Klubas, \$100 kun. dr. P. Dauknys, \$73 Department of Nephrology, Monash Medical Centre, \$50 J. Ablonskis, N. Šalkūnas, P. Vaičius, J. Bražienė, V. Didelis, A. ir B. Karazijos, Z. Prašmutaitė, J. Mašanauskas, \$30 V. Alekna, R. Bertrand, \$20 J. Valaitienė, L. Baltrūnas, R. Zonius, J. Šniras, \$15 B. Mačys, \$10 J. Ašmonas, R. Makaravičius, R. Vaitiekūnas, D. Prpa (Krausaitė), J. Grigaitienė, G. Gaidelis, \$5 J. Geštaitienė, Z. Pranckūnienė.

Krisitina Didelytė
ir Gaila Mucienkaitė
Lietuvos Invalidų Našlaičių
komitetas

Noriu susirašinėti su lietuvišku jaunimu.

Saulė Garšvaitė,
Juozapavičiaus prospektas Nr. 29
butas 5,
Kaunas
Lietuvos Respublika.

Moku anglų kalbą, esu baigusi ekonomikos fakultetą. Esu 23 metų amžiaus.

Pavasario Balius

Melbourno Skautų Džiugo Tunto štabo posėdis vyko mūsų Parapijos Namuose rugpjūčio 17 d., ruošiant Skautų Pavasario Balių Lietuvių Namuose. Balius vyks rugsėjo 5 d. Tuntininkės pareigas einanti v.s. Danutė Lynikienė su savo štabu pasiskirsto pareigas, kad tas skautų ruošiamas balius būtų įdomus, originalus ir linksmas. Reikia tik džiaugtis jaunimo entuziazmu, kai visi prisideda prie darbo. Tai metinis mūsų skautų balius, sutelkti lėšų skautiškai veiklai. Sekančiais metais Lietuvoje vyks 75 metų Jubiliejinė stovykla, minint Lietuvos skautų Sąjungos įkūrimą, tai ir mūsų skautams, vykstant į tą Jubiliejinę stovyklą, reikės finansinės paramos. Tėvų komiteto pirmininkas Rimvydas Skeivys jau sudarė balius programą, įjungiant ir meninę dalį. Jaunimo orkestras „Dabar“ visus šokėjus ir dalyvius linksmins gražiomis melodijomis, tikimės, kad Melbourne ir apylinkių lietuviai gausiai susirinks į šį skautų ruošiamą Pavasario Balių Melbourne Lietuvių Namuose.

Žaislų Vajaus Vilniaus vaikų prieglaudai gerai vyksta ir jau nemažai dežių atvežta į Parapijos namus. Visi draugininkai surinktus žaislus suveža iki rugsėjo 1 dienos į Parapijos Namus Kensingtone. Taip pat ir visi, kas tik gali paaugoti žaislų vaikų prieglaudai Vilniuje, prašomi juos atvežti į Parapijos Namus. Ypač daug žaislų ir vaistų surinko Jaunimo Sąjunga. Tai kilni tarnyba Dievui, Tėvynei, Artimui!

P.D.

Aukos Lietuvos Tautiniam Olimpiniui Komitetui

Lietuvos reprezentantų Barcelonos olimpiadoje dalyvavimo išlaidoms padengti, LTOK-tui aukojo: Perth - \$50 A.Čižeika.

Nuoširdžiai dėkoju,

J.Jonavičius
LTOK-to atstovas Australijoje

PRANEŠIMAS

V isi yra kviečiami į konferenciją „The Demise of Communism: The Role of the Diasporas“ kuri įvyks rugsėjo mėn. 5 dieną (šeštadienį) nuo 9.30 val. ryto iki 4.45 val. po pietų La Trobe University, School of Social Sciences, Room 330. Kalbėtojai bus dr. Paulius Kabaila ir Gabrys Zemkalnis (Melbourne Lithuanian Community), prof. Michael Lawriusky ir Peter Schmigel (Australian Federation of Ukrainian Organisations) ir dr. Jan Pakulski ir prof. Andrew Ehrenkreutz (Australian Institute of Polish Affairs).

dr. Paulius Kabaila

Liepos 26 d. maldose prisimintas prieš metus staiga miręs nuoširdus St. Marys lietuvis, Antanas Léveris. Seima su artimaisiais ir draugais po pašventinimo paminklo, Lietuvių klube atšventė a.š. Antano mirties metines. Foto - A. Kramiliaus

IS MŪSŲ PARAPIJŲ

Melbournas

Juozas Jurgelaitis sulaukė 80 metų amžiaus. Jis yra mūsų Prapijos tarybos vicepirmininkas, Lietuviškų pamaldų liturginių skaitymų vadovas. Ilgiausių metų Juozui, Dievo palaimai lydint.

Elzytė Bakaitienė, susilpnėjus sveikatai, dabar slaugoma Senelių namuose.

„Tėviškės Aidų“ paramai rinkliava šv. Jono bažnyčioje rugpjūčio 16 d. suaukota \$86. Dar ne visi grįžo iš Tėvynės Lietuvos, tai pamaldose su vaikais dalyvavo 78 žmonės. Visiems aukotojams širdingai dėkoja ALK Federacijos valdyba.

Leoną Padgurskį mirties pirmose metinėse rugpjūčio 20 d. prisiminė Petronelė Alešiūnienė.

Vytautas Miliuskas, 83 metų amžiaus, po operacijos mirė Alfred ligoninėje rugpjūčio 15 d., giliame liūdesyje žmona Malvina ir artimieji. Jis buvo gabus dievdirbys, medžio drožinėtojas. Rožančius kalbėtas Tobin koplyčioje Malvern. Laidotuvių Koncelebracines šv. Mišias šv. Jono bažnyčioje aukojo kun. Pr. Dauknys ir kun. Juozas Petrauskas - atsimindamas savo Maldos grupės ištikimą dalyvį. Palydėtas į Fawknor kapines rugpjūčio 19 d. Išlois Viešpaties Ramybėje.

Latrobe Valley, Sale ir apylinkių lietuviams Tautos šventės minėjimo pamaldos Servacijaus ir Alvinos Šabrinškų viloje Moe, Tombo Street, ant kalno rugsėjo 5 d. šeštadienį, 12 val. Kviečiami visi apylinkių lietuviai.

Melbourn „Džiugo“ Tunto Skautų Tėvų komitetas
kviečia visus atsilankyti į

Pavasario Balių

kuris įvyks šeštadienį rugsėjo 5-tą dieną 7.30 val. vakaro Lietuvių Namuose.

Gros orkestras „Dabar“. Karšta vakarienė. Loterija ir Programa. Bilietai \$20 - moksleiviams \$10.

Stalus užsisakyti pas D. Lynikienę tel. 848-5663

Tradicinis bowling varžybų vakaras Geelonge

Liepos mėnesio pradžioje Geelonge įvyko tradicinis bowling varžybų vakaras. Tokį bowling vakarą jau eilę metų organizuoja sporto klubo „Vytis“ valdyba.

Po varžybų visi susirinkome į Lietuvių bendruomenės namus. Įvyko nugalėtojų apdovanojimas. Vyrų tarpe laimėtojas buvo Gerry Kucharski; moterų - Anna Porter; berniukų iki 14-os metų - Lukas Liebich, iki 12 metų - Trent Zent. Mergaičių tarpe iki 14 metų amžiaus Enn Petirvic, iki 12 metų - Simone Doonan. Quiz Nr. 18 pirmąją premiją \$200 ištraukė Anna Porter, antrąją premiją - \$150 ištraukė Bred

Porter, trečiąją \$50 - Agota Jančiauskienė.

Vėliau vaišinėmės kepsniais, kuriuos nepavargdami kepė Edis Koszela ir Brian Freemantle, bandėme „laimę“ klubo suruoštoje loterijoje.

Vakaro metu, buvo pasakytos atsiveikinimo kalbos Emai ir Stasiui Lipčiams, kurie išvyko gyventi į Lietuvą. Palinkėjome jiems sveikatos ir sėkmės, pasiryžus grįžti į savo Tėvynę.

Išsiskirstėme maloniai praleidę vakarą, iki sekancio karto...

Geelongo sporto klubo
„Vytis“ valdyba

PRANEŠIMAS ŠAULIAMS

Melbourn Vytėnio Šaulių Kuopos Valdyba praneša visoms sesėms ir broliams Šauliams dalyvauti Tautos Šventėje. Bažnyčioje šventose mišiose kurios įvyks rugsėjo mėnesio 6-tą dieną, Švento Jono bažnyčioje 12-tą valandą, šauliai dalyvauja visi uniformuoti ir civiliai su savo vėliavoms. Šaulių dalyvavimas būtinas, prisiminti ir pagerbti tą didelę iškilmingą Tautos Šventės dieną, kuri artinasi prieš mūsų visų akis.

Praneša Šaulių Kuopos valdyba

PADEKA

Nelauktai mudu aplankė ligos, ir vienam po kito teko atsidurti ligonionių operacinėse ir palatose.

Širdingai dėkojame visiems mūsų giminėms ir draugams, lankiusiems mus ligoninėse, namuose, už gėlės ir dovanėles, už sveikatos linkėjimus kortelėmis, telefonu bei žodžiu.

Jums dėkingi,

Erika ir Valentinas Čižauskai

PADEKA

Reiškiu nuoširdžią padėką kun. dr. Pr. Daukniui, už lankymą manęs ligoninėje ir namuose. Už aprūpinimą šv. Sakramentais.

Už gėlės ir lankymą manęs ligoninėje Adomavičiams, M. Antanaitienei, J. Zitkevičienei, R. Raudonikienei, V. Maleckui ir jo dukrai Reginai, L. Ramanauskienei, A. Baltrukonienei už pareikštą man užuojautą pensininkų vardu.

„Tėviškės Aidai“ ekspedicijai už linkėjimus, man pasveikti.

Su gilia pagarba.

Antanina Kalvaitienė

Australija ir Naujoji Zelandija

Maldos Apaštalavimas

Jo Sventenybė popiežius Jonas Paulius II rugsėjo mėnesiui MA nariams skyrė šią intenciją: Už AIDS ligonis ir jų šeimas.

Trumpas rytmetinis aukojimas: Visą aukoju Tau Sventiausioji Jėzaus Širdie!

Paslauga AIDS ligonims

Pasaulinė bendrija, susidūrusi su AIDS problema, daro visą, kad sustabdytų tą baisenybę, kuri pakerta ne tik kūną, bet taip pat pridaro daug žalos savitarpio žmonių bendravime ir socialinėje bei moralinėje srityje. Savaimė aišku, žmonės su HIV pasekmėmis yra reikalingi gydymo, bet dar labiau paskatinimo gyventi ir žodžiu, kurie pastiprintų jų viltis ir ypač, kurie padėtų jiems surasti jų kančios prasmę.

Tiek pasaulinė bendrija, tiek Bažnyčia rūpinasi žmonijos ateitimi turint galvoje, kad didelis skaičius AIDS ligonių tarpe yra jauni žmonės. Tuo reikalu neužtenka mediciniškų tyrinėjimų, studijų ar bandymų. Moksliniai įsipareigojimai turi būti surišti su sąžinės formavimu, nes yra aiškiai nustatyta, kad šios baisios ligos pasireiškimas yra glaudžiai surištas su žmogaus gyvenimo būdu, kur dvasinės vertybės pergyvena krizę.

Kriksčioniškoji bendrija negali pasilikti abejinga AIDS ligonims, kurie reikalingi supratimo, meilės ir pagalbos. Kiekvieno pareiga yra ne tik reikšti jiems užuojautą bei meilę, bet taip pat ir melstis už juos, už jų pasveikimą ir grįžimą į tikėjimą.

Tas pats liečia ir tų nelaimingųjų šeimas. Kreipdamasis į jas tarptautinės AIDS konferencijos proga, Popiežius sakė: „Toms šeimoms, kurios pergyvena AIDS dramą, aš noriu pasakyti, kad jos jaustų popiežiaus rūpestingą supratimą, kuris pilnai supranta tą sunkią misiją, kurią jie yra pašaukti atlikti. Prašau Viešpatį, kad Jis suteiktų joms reikalingą dvasinį stiprumą, kad jos neatsisakytų šios pareigos, kurią jie turi prieš Dievą ir žmoniją ir kuri negali būti atmesta. Praradimas šeimyninės šilumos sunaikina AIDS pacientų psichologinį ir dvasinį imunitetą, kuris pasirodo, yra ne mažesnės svarbos kaip ir fizinis imunitetas. Seimos gimusios kriksčioniškų vedybų ženkle turi ypatingą misiją pasireikšti tikėjime ir meilėje ir neapleisti savo mylimųjų, bet priešingai, apgaubti juos mylinčiu rūpestingumu ir paslauga.“

(Pagal: Pontifical Council for the Pastoral Care of the Health Care Apostolate)

Kun. S.Gaidelis S.J.

Rusijos ir Ukrainos prezidentų susitikimas

Jaltoje, Krymo pusiasaly prasidėjo Rusijos ir Ukrainos prezidentų Jelcino ir Kravčiuko susitikimas, kurio tikslas galutinai susitarti dėl Juodosios jūros laivyno padalinimo.

Vakarų spaudos apžvalgininkai, pranešdami apie šį susitikimą, su sarkazmo gaida primena, kad prieš 47 metus, taip pat čia Jaltoje vyko kitas svarbus susitikimas, kurio metu Churchillis, Roosveltas ir Stalinas dalinosi Europą.

Buvo pasirašyta sutartis laikinai išsprędusi Rusijos ir Ukrainos ginčą dėl Juodosios jūros laivyno. Spaudos apžvalgininkai, su ironija pastebi, kad Rusijos prezidentas Jelcinas ir Ukrainos prezidentas Kravčiukas pasirašę sutartį žurnalistams pasirodė susikabinę tarytum būtų mokyklos suolo draugai.

Nepaisant šypsėnų prezidentų veiduose ir tapšnojo vienas kitam per petį, ginčas tėra tik atidedamas su viltimi ateityje jį galutinai išspręsti. Pagal pasirašytą sutartį, Juodosios jūros laivynas nepereis Nepriklausomų Valstybių Sandraugos karinės vadovybės kontrolėn, bet bus įkurtas atskiras Ukrainos ir Rusijos kontroliuojamas štabas. Taip pat, tik ukrainiečiai ir rusai karininkai galės tarnauti Juodosios jūros laivyne. Sutartyje taip pat pažymėta, kad ši tvarka galios iki 1995 metų. Vėliau, šiam trijų metų laikotarpiui pasibaigus, bus toliau tariamasi dėl laivyno likimo.

Juodosios jūros laivyną sudaro 45 dideli karo laivai, 300 mažesnių ir pagelbinių laivų, 28 povandeniniai laivai, 151 lėktuvas ir 25 malūnsparniai.

LRTV

A. † A. Vytautui Miliuskui

mirus, žmonai Malvinai ir artimiesiems nuoširdžią užuojautą reiškiamo.

Melbourno Lietuvių Katalikų Moterų Draugijos valdyba ir narės

Mielam „Tėviškės Aidų“ buvusiam lankstytojui

A. † A. Vytautui Miliuskui

mirus, kartu liūdėdami, giliai užjaučiame žmoną Miela Malviną, mūsų buvusią seniūnę, jos seserį Ellorą su vyru ir vaikais bei kitus gimines.

„Tėviškės Aidų“ lankstytojai ir ekspedicija

A. † A. Vytautui Miliuskui

netikėtai staiga mirus, jo žmonai Malvinai ir artimiesiems, skausmo valandoje, reiškiamo nuoširdžiausią užuojautą.

Vytautas ir Ona Šalkūnai
Vytautas ir Nijolė Šalkūnai

Miegančioji gražuolė bunda

Yra organizacijų, kurios atsiranda visai netikėtai ir be aiškaus tikslo. 1947 m. kovo 4 d. britai su prancūzais pasirašė sutartį, kuri prisijungus Beniliukso šalims 1948 m. kovo 17 d. virto vadinamuoju Briuselio paktu. Sutarties preambulėje buvo daug kalbama apie bendradarbiavimą atkuriant karo nuniokotą Europą ir priešinimąsi potencialiai Vokietijos agresijai. Netrukus pasirodė, kad Rytuose esama kur kas didesnių agresorių. Taigi 1954 m. spalio 23 d. Briuselio paktas virto Vakarų Europos Unija (WEU). Prasidėjus šaltajam karui ir Vakarų Vokietijai tapus Vakarų gynybinio aljanso dalimi, WEU taip ir nesurado aiškios ekologinės nišos Europos politiniame kontekste - vieni ją tradiciškai vadino NATO europinės dalies branduoliu, kiti - Europos Bendrijos gynybinės sąjungos užuomazga. Nei viena, nei kita neapibūdino tiksliai: tuometinė NATO struktūra nepalikto daug vietos laisviau veikiančioms regioninėms struktūroms, be to, ir Europos Bendrija, kurios beveik visi nariai priklausė NATO nebandė kurti savų gynybinių aljansų. Maža to - transatlantiniai ryšiai, t.y. JAV gynybinis potencialas, kaip tik ir buvo Europos saugumo garantas.

WEU, kuriai dabar priklauso devynios šalys (Belgija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Liuksemburgas, Olandija, Portugalija, Prancūzija, Vokietija), išlaikė savo formalias, nors ir nelabai veiklias struktūras. Šalių, organizacijos narių, užsienio ir gynybos ministrai (būtent taip yra atstovaujama kiekvienai šaliai) rinkdavosi į periodiškų susitikimų dukart per metus, tačiau juose daugiausia buvo reiškiamas pritarimas NATO gynybinei koncepcijai ir pasitariama, kaip ją efektyviau realizuoti. Ne veltui ironiškai politikai praminė Vakarų Europos Uniją politikos miegančiąja gražuole, dar laukiančia savo valandos.

1989 metų „Tautų ruduo“ sukėlė Vakarų politikams nerimo. Šiandien jau ne vienas tuometinis valstybių vadovas Vakaruose prisipažįsta, kad pertvarka Sovietų Sąjungoje, Berlyno sienos išgriovimas, tautinio išsivadavimo judėjimai Baltijos valstybėse. Vakarams buvo netikėta dovana, atnešusi pergalę be lemiamo mūšio, kuriam buvo tiek ilgai ruošiasi.

Minėtoji pergalė pridarė ir netikėtų rūpesčių. Pasirodė, kad visos ligšiolinės ekonominės ir politinės Vakarų struktūros neatitinka pasikeitusios Europos orientacijos. NATO ir Europos Bendrija, dar taip neseniai ieškojusios naujų narių ir su

džiaugsmu priėmusios daugumą pageidaujančių, pajuto „už durų“ ilgoką eilutę naujųjų demokratijų - neturtingų ir neprognozuojamų kolegų iš Rytų bloko. Europos Bendrijoje vis aktyviau imta galvoti apie asocijuotą ar stebėtojų narystę, NATO sukūrė savotišką prieangį - Šiaurės Atlanto Bendradarbiavimo Tarybą (NACC). Pasikeitus NATO gynybinei doktrinai, nuo konfrontacijos parėjus prie bendradarbiavimo, staiga paaiškėjo, kad Europai būtų labai reikalingas ne tik savas gynybinis aljansas, bet ir taikos palaikymo pajėgos. Ir štai čia pasirodė, kad tokia organizacija kaip WEU gali tapti reikalinga. Jos nariai suaktyvėjo, o WEU forumų reitingas staigiai šoktelėjo aukštyn. Dabartinis organizacijos sekretorius Viimas van Eekelenas, nuo 1989 m. reziduojantis Londone, dar netapo antruoju Delorsu, bet jo žodis darosi vis svarbesnis.

Praktika parodė, kad taikos palaikymo pajėgos, kurių funkcijos paprastai tenka Jungtinių Tautų žydriesiems šalmams, veikia labai neefektyviai ir dažniausiai visiškai negali užkirsti kelio karo veiksmams, jei bent viena iš pusių

pažeidžia paliaubas. NATO užsienio reikalų ministrų pasitarime Osle šitų metų birželio mėnesį kilo mintis taikos palaikymui Europoje panaudoti NATO pajėgas. Dar geriau tokią funkciją galėtų atlikti WEU daliniai, jeigu ši organizacija tokius suformuotų. Pirmieji žingsniai jau yra: sudaryta prancūzų-vokiečių jungtinė brigada. Ji nepriklauso NATO pajėgoms, vadinasi, tampa lyg WEU dalinių užuomazga. Kalbama ir apie britų-olandų bei Beniliukso karinių jungtinių kūrimą.

WEU tampa vis svarbesnė ir tuo aspektu, kad Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencija (ESBK), sukurta Europos problemoms spręsti, virsta vos ne pasauliniu forumu nuo Vankuverio iki Vladivostoko, o europiečiams reikia kameriškesnės organizacijos. Vis daugėja ir savų bėdų, kurių net ir nesinori nagrinėti transatlantiniame kontekste. Turėdama mažiau narių su panašesniais interesais, WEU taptų dinamiškesnė nei ESBK ar kiti dabar veikiantys politiniai forumai.

WEU turėtų realias galimybes pasiūsti gerai parengtus karius į

buvusią Jugoslaviją ar Kalnų Karabachą, stebėti svetimų kariuomenių išvedimą iš kai kurių Europos šalių, saugoti svarbias tarptautines įstaigas.

Aišku, iki šiol WEU tebelieka Vakarų Europos organizacija, neatsiejama nuo NATO ir Europos Bendrijos - visi jos nariai prieklauso abiem organizacijoms. Tačiau, norėdama tapti politinių dikusių ir sprendimų, svarbių visai Europai, forumu, ji turės priimti į savo gretas ir daugiau narių. Matyt, WEU pasipildys ir šalimis, keletą dešimtmečių buvusiomis SSSR įtakos sferoje. Neatsitiktinai prieš mėnesį į eilinį WEU ministrų susitikimą pakviestos dar 7 šalys: Bulgarija, Čekija-Slovakija, Estija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Rumunija. Tai ir žvalgyba, ir ženklas naujosios demokratijos, kad jų siūlymai dėl Europos saugumo bus sutikti rimtai.

WEU - Europos miegančioji gražuolė - bunda. Jos laukia nemaži darbai, nes Europa dar nėra nei labai rami, nei saugi: vien politinės deklaracijos, kad ir visų šalių vadovų pasirašytos, taikos ir saugumo negarantuoja.

Egidijus Vareikis
(„L.A.“ Nr. 142)

Ukraina Vilniuje turės pasiuntinybę

Ukrainos Respublika neplanavo Lietuvoje turėti savo atstovybės, rengėsi įkurti vieną atstovybę visoms trims Baltijos valstybėms Rygoje (Latvijoje gyvena daug ukrainiečių, be to, Rygoje gyvenanti ukrainietė savo valstybei žadėjo padovanoti namą). Tačiau pastarosiomis dienomis Ukraina priėmė nutarimą, kad jai savo atstovybę turėti Lietuvoje būtina.

Birželio 26 d. Kijeve atidaryta Lietuvos Respublikos pasiuntinybė. Ji įsikurs gražiam „Ukrainos“ viešbutyje. Lietuvos laikinuoju reikalų patikėtiniu Ukrainoje paskirtas Virgilijus Koryzna. Ukraina po kelerių metų taps galinga valstybe, - teigė Virgilijus Koryzną, - ir mums reikia turėti su ja kuo geresnius santykius. Su Ukraina Lietuvai daugiausia teks bendrauti ekonomiškai.

Ukrainoje šiomis dienomis smarkiai pakeltos maisto produktų kainos, o žmonių atlyginimai išliko maždaug tokie pat - apie 3000 rublių. Panašiai kaip ir Lietuvoje, susidarė krizinė padėtis Vyriausybėje - reikalaujama, kad atsistatytų Fokino Vyriausybė. Šito trokšta Socialistų partija (p. Morozas). Atstatydinus Vyriausybę, buvo siūloma... išėiti atostogų. V. Koryzno nuomone, tai panašu į nedidelį perversmą.

Rugsėjo mėnesį Ruchas pradės rinkti parašus, kad Ukrainos AT būtų renkama iš naujo. Ši akcija

bus nelegva - juk reikia kad pasirašytų apie 2 milijonus žmonių. Ukrainos respublikonų partija siūlo Parlamento iš naujo nerinkti. Jie įsitikinę, kad nauji rinkimai tik dar labiau paglogins ekonominę Respublikos padėtį.

Vienas opozicijos lyderis - Stepanas Chmara Dagomyso sutartį vertina kaip dar vieną Ukrainos žingsnį stiprios sąjungos su Rusija link. S. Chmarą paliko ir kai kurie kiti demokratinės pakraipos deputatai. Jiems nepatinka, kad Ukraina nusileido Rusijai dėl Juodosios jūros laivyno (konfliktai dėl šio laivyno vis dar tęsiasi).

Oficialus požiūris į Dagomyso sutartį: ji padės sureguliuoti ekonominius ryšius ir įsigalėti taikai. Tas pats S. Chmara labai nepalankiai atsiliepia apie Leonidą Kravčiuką. Nors prezidentas Ukrainoje - ir miestuose, ir kaimuose - šiandien labai populiarus. Padniestrei, sudėtyje statusą (panašu į Krymo problemos sureguliuojimą). Ukraina nenori, kad Moldova susijungtų su Rumunija (Bukovinos klausimas).

Helsinkyje Ukraina palaikė Lietuvą.

G. Visockas
(„L.A.“ Nr. 139)

Kun. Antano Liuimos knyga „Jėzaus gyvenimas“

Neseniai Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija Romoje išleido jėzuito kunigo prof. Antano Liuimos parengtą nedidelę knygą: „Jėzaus gyvenimas ir jo mokslas, evangelijos žodžiais atpasakotas“.

Apie Jėzų Kristų pasakoja keturios evangelijos (pagal Matą, Morkų, Luką ir Joną). Nuo senų laikų buvo mėginta šias keturias evangelijas sujungti į vieną pasakojimą. Jau apie 170 metus Tacijonas buvo paruošęs graikiškai tokią Evangelijų sinopsę. Vėliau atsirado vertimas lotynų kalba, o nuo viduramžių ir kitomis kalbomis.

Kunigas Liuima prieš keliolika metų, pasinaudodamas arkivyskupo Juozapo Skvirecko Naujuoju Testamentu, parengė lietuvišką pasakojimo tekstą (tada kunigo Česlovo Kavaliausko vertimo dar nebuvo). Kunigo Liuimos leidinyje prie kiekvieno antraštelės nurodama vieta evangelijose, po to duodama tas tekstas, kuris yra pilnesnis, jis gi papildomas tarpais iš kitų evangelistų.

Ši knygutė, jau anksčiau parengta, dabar išleista prelado Juozo Prunskio dėka, jo įkurtojo fondo lėšomis. Paminėsime, kad šių metų gegužės 23-ją prelatas Juozas Prunskis šventė savo 60-ties metų kunigystės jubiliejų. LRTV

TIKROS KATALIKŲ LAIDOTUVĖS

Mes tikime, kad mūsų uždavinys yra ne tik laidotuves sutvarkyti profesionaliai ir ramiai, bet taip pat suprasti ir pagerbti suinteresuotų žmonių jausmus ir užtikrinti, kad laidotuvių sutvarkymas yra prasmingas ir tinkamas.

TOBIN BROTHERS FUNERAL DIRECTORS

Doncaster: 816 Doncaster Road.....	848 3666
East Burwood: 294 Burwood Highway.....	802 9999
Frankston: 232 Cranbourne Road.....	789 6766
Gardenvale: 135 Martin Street.....	596 8144
Glenroy: 111 Wheatsheaf Road.....	306 2044
Malvern: 1382 High Street.....	509 4811
Noble Park: 505 Princes Highway.....	546 7644
North Melbourne: 189 Boundary Road.....	329 6144
Ringwood: 331 Maroondah Highway.....	870 8011
Berwick: 21 Lyall Road.....	707 5533
Moorabbin: 16 Tuck Street.....	555 9088
St. Albans: 69 Alfreda Street.....	367 4333

Buvo žengtas dar vienas

svarbus žingsnis Apaštaly Sosto ir Izraelio santykių normalizavimo link. Vatikane apsilankiusi Izraelio vyriausybinių delegacija per susitikimą su Vatikano valstybės sekretoriato atstovais įkūrė nuolatinę darbo komisiją, kurios užduotis parengti dirvą diplomatiniam Izraelio ir Vatikano santykiams.